

І. А. Балюк,
ст. викладач
кафедри правового регулювання економіки
ДВНЗ «КНЕУ імені Вадима Гетьмана»

**ОКРЕМІ АСПЕКТИ ПІДГОТОВКИ ЮРИСТІВ
У ДВНЗ «КИЇВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЕКОНОМІЧНИЙ
УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ ВАДИМА ГЕТЬМАНА»**

Засади розвитку юридичної освіти закладено в Конституції України, Декларації прав людини, проголошеній і затвердженій Генеральною Асамблеєю ООН, Законах України «Про вищу освіту», «Про вищу наукову і науково-технічну діяльність», інших законодавчих актах. Нормами законів сформульована система вищої освіти, встановлюються гарантії реалізації права на вищу освіту, відзначається, що освіта має бути спрямована на загальний розвиток людини. Державна політика в галузі освіти спрямована на створення умов для розвитку особистості і творчої реалізації кожного громадянина України, здатного ефективно діяти в сучасному глобальному середовищі. В цьому напрямі має бути посилена орієнтація вищої юридичної освіти з тим, щоб задовольнити потреби суспільства та держави, юридичної науки та практики.

Створення правової держави, зміна соціальних пріоритетів внесли принципово нову парадигму освіти та соціальної значущості юриспруденції. Реформування у політичній, економічній, соціальній сферах вимагає реформування юридичної сфери. Юридична професія стала однією з найбільш затребуваних. Вища юридична освіта є необхідною складовою юридичної професії. Від розвитку юридичної освіти в Україні, що забезпечує належну кваліфікацію юридичного корпусу, безпосередньо залежить успішне проведення реформ і подальший розвиток суспільства [1—3].

Підвищення значення права у житті суспільства суттєво розширило межі правової діяльності, відповідаючи на його потреби помітно розширилась мережа вищих юридичних навчальних закладів. Сьогодні, коли насиченість країни юристами наближується до необхідно рівня, постає питання якісної достатності їх кваліфі-

кації для забезпечення попиту різноманітних сфер юридичної практики у фахівцях-юристах. Наявність великої кількості юридичних навчальних закладів і студентів-правників не лише не розв'язує проблеми юридичної освіти, а додає додаткові. Безконтрольність підготовки юристів у державних і приватних, профільних і непрофільних навчальних закладах, необґрунтоване збільшення їх кількості призвело до певного погіршення підготовки таких фахівців. Тенденції і проблеми вищої юридичної освіти потребують її вдосконалення.

Подальший розвиток системи юридичної освіти передбачає приведення її у відповідність із світовими вимогами за збереження національних традицій. Підготовка фахівців-юристів повинна враховувати сформовані загальні стандарти юридичної професії, її особливості і специфіку. Огульна критика щодо підготовки юристів у непрофільних вузах є неприпустимою. Підготовка фахівців-юристів у непрофільних вузах, спрямована на підготовку юристів для відповідної сфери і повинна це враховувати. Створення умов для отримання студентами непрофільних навчальних закладів повноцінних юридичних знань і навичок, умілого їх застосування у практичній діяльності обумовлює необхідність вдосконалення навчальних планів, оптимізації навчальних дисциплін, що викладаються, підвищення компетенції викладацького корпусу, урізноманітнення інструментів навчання [2—4].

Юридична освіта — явище багатогранне. Залежно від того, для якого профілю юридичної діяльності готуються фахівці, складається відповідна програма їх навчання, де поряд з фундаментальними знаннями передбачається надання студентам спеціальних знань з урахуванням специфіки тієї сфери, де їм доведеться працювати. Програма формується на підставі розроблених державою вимог щодо вищої юридичної освіти, кваліфікаційних характеристик фахівців-юристів для всіх освітньо-кваліфікаційних рівнів їх підготовки та освітньо-професійних програм вищої юридичної освіти за відповідним професійним спрямуванням.

Нормативно-теоретичні правові дисципліни, дисципліни спеціальної підготовки та дисципліни неправової сфери, що безпосередньо не пов'язані з нормами права, однак становлять важливу складову юридичної діяльності, мають сприяти підготовці орієнтованих на практику фахівців-юристів. Загальноправові дисципліни надають основи правових знань, що дозво-

ляють студентам орієнтуватися у всіх правових питаннях, усвідомлювати суспільну значущість, гуманістичну спрямованість даної професії. Формування у майбутнього юриста такого ставлення до свого професійного вибору можливо за умови засвоєння знань про сутність прав і свобод людини, виховання поваги до них, усвідомлення правових ідей, культивування загальнолюдських і національних правових цінностей. Студенти непрофільних вузів мають засвоювати знання з наук змістовного юридичного сенсу, які складають базову основу юридичної освіти. Водночас, їм викладаються дисципліни, спрямовані на оволодіння практичними навичками професії, які враховують практичні потреби у підготовці спеціалістів за конкретними напрямками практичної роботи [5, с. 69—70; 6, с. 70—71].

Завдання, яке виконують юридичні вищі навчальні заклади, мають високий рівень складності, що вимагає від науково-педагогічного персоналу високого рівня компетентності та вміння застосовувати активні та інтерактивні прийоми та методи викладання права, які базуються на інноваційних підходах. Особливість сучасного розвитку освіти — її інформатизація та комп'ютеризація навчання. Лекція з головної пасивної форми навчання, де викладач надає, а студенти отримують основну інформацію, перетворюється в допоміжну форму, яка потребує застосування активних методів подання інформації. Впровадження нових технологій навчання значно змінює природу педагогічного процесу та професійну діяльність педагога. Викладач має спрямовувати навчання, а не керувати ним. Визначальна роль педагога полягає у вмінні донести до студентів знання, враховуючи фахових нахил студентів, стимулювати їх до здатності розв'язувати юридичні проблеми, володіти юридичною технікою і технікою аргументації, застосувати теоретичні знання для аналізу конкретних ситуацій у професійній діяльності, порівнювати власні психологічні особливості із професійно значущими, аналізувати отримані результати і проектувати власний особистісний розвиток із урахуванням вимог професії та інші. В процесі навчання викладач має застосовувати збалансовані форми аудиторної, позааудиторної та самостійної роботи: лекції, практичні заняття, практикуми, тренінги та інші.

Наразі навчальний процес на юридичному факультеті Державного вищого навчального закладу «Київський національний

економічний університет імені Вадима Гетьмана» побудований таким чином, щоб зменшити розрив між вимогами практики та рівнем підготовки випускників. Застосовуються методики навчання, які стимулюють індивідуальну навчальну активність студентів і вироблення розуміння та відповідального ставлення до юридичної діяльності [7, с. 659—660; 8, с. 253—255; 9, с. 207—208].

Студентам бакалаврського рівня підготовки надаються знання, необхідні для юриста будь-якого профілю. Разом з тим, з урахуванням характеру майбутньої спеціалізації випускників, їхні знання цілеспрямовано поглиблюються у відповідних галузях права та економічних науках.

Для студентів магістерського рівня підготовки розроблені комплексні навчальні курси, що охоплюють стратегію та тактику прийняття правових рішень, практику розробки та складання юридичних документів, ведення справ у судах, міжнародному комерційному арбітражі, ведення переговорів та догівірної роботи, юридичної оцінки діяльності у фінансовій та банківській сферах, юридичних методик валютних і міжнародних відносин [6, с. 70—71].

В процесі активізації навчання позитивні результати спостерігаються при проведенні тренінгів, які спрямовані на розвиток знань, умінь і навичок студентів. Тренінг дозволяє поєднати отримання нової інформації і застосування вже набутих знань. Як форма і метод навчання тренінг дозволяє розвинути професійне мислення студентів, сформувати та прищепити навички юридичної роботи, продемонструвати ефективність втілення теоретичних положень у практичній діяльності.

Для студентів магістерського рівня підготовки передбачено проведення міжпредметного тренінгу, який проходить у формі судових засідань та адміністративно-правових процедур, тощо. В його рамках розглядаються і вивчаються моделі юридичних ситуацій у логічному і міжпредметному зв'язку. Міжпредметний тренінг передбачає залучення всіх студентів (тих, які беруть участь у конкретній ситуації, і тих, які спостерігають за цим) до практичного вирішення ситуаційних завдань і контролю за процесом вирішення ситуацій. У процесі тренінгу розкривається інструментальна компетентність майбутнього юриста, що вимагає, зокрема, вміння міркувати та тлумачити правові норми, здатності орієнтуватися у комплексі правових знань, численних змінах чинного законодавства, формується правова культура, юридичне мислення.

Складності застосування такої форми навчання полягають у дотриманні збалансованості бажаної кількості учасників юридичної ситуації і існуючої кількості студентів, які мають бути залучені до участі у тренінгу. Труднощі також виникають при оцінюванні здібності, яку демонструє при цьому студент. Усе це вказує на необхідність перегляду критеріїв оцінювання якості здобутих студентами знань з урахуванням того, що система оцінювання має відображати як загальний рівень успішності студента, так і його творчий підхід, власний погляд на розв'язання юридичної ситуації або його наукові уподобання.

Список використаних джерел

1. Педагогіка вищої школи : навч. посіб. / З. Н. Курлянд, Р. І. Хмелюк. — К. : Знання, 2005.— 399 с.
2. Юридична деонтологія : Основи юридичної діяльності : навч. посібник / С. Д. Гусарев, О. Д. Тихомиров. — 4-те вид., стер. — К. : Знання, 2010. — 495 с.
3. Курко М. Н. Адміністративно-правове регулювання вищої освіти в Україні : монографія / М. Н. Курко ; Харків. нац. ун-т внутр. справ. — Х. : Вид-во Харк. нац. ун-ту внутр. справ, 2010. — 376 с.
4. Психологічні та педагогічні основи підготовки студентів економічних спеціальностей до інноваційної діяльності : монографія / за ред. М.В. Артюшина, О. М. Котикової, І. М. Романової. — К. : КНЕУ, 2009. — 271 с.
5. Балуєк І. А. Контроль знань у забезпеченні якості засвоєння навчальної дисципліни : Методичні та практичні аспекти застосування та розвитку системи контролю знань в університеті : зб. матеріалів наук.-метод. конф., 26 січня — 3 лютого 2004 р. / ред.: А. М. Колот, С. В. Степаненко. — К. : КНЕУ, 2004. — 556 с.
6. Балуєк І. А. Співвідношення дисциплін бакалаврського і магістерського рівнів — управління проблемою формування необхідних фахових компетенцій : Теоретичні та практичні підходи до впровадження нового покоління освітньо-професійних програм і навчальних планів підготовки фахівців: шляхи розвитку : зб. матеріалів наук.-метод. конф., 6—8 лютого 2007 : у 2 т. / редкол.: А. М. Колот та ін. — К. : КНЕУ. Т. 2. — 2007. — 600 с.
7. Балуєк І. А. Ділова гра як інструмент формування компетенції юриста господарського спрямування : Тренінгові технології як засіб формування знанневих та практичних компетенцій: досвід факультетів і кафедр : зб. матеріалів наук.-метод. конф., (3—4 лютого 2009 р.) : у 2 т. / редкол.: А. М. Колот та ін. — К. : КНЕУ. Т. 2. — 2009. — С. 417—812.

8. *Балюк І. А.* Засади оновлення підручників з юридичних дисциплін : Наукова складова навчального процесу та інноваційні технології його розвитку : зб. матеріалів наук.-метод. конф., 12 квітня 2011 р. : у 2 т. /редкол.: А. М. Колот, С. В. Степаненко, Т. В. Гуть. — К. : КНЕУ. Т. 2. — 2011. — 658 с.

9. *Балюк І. А.* Проведення лекцій із використанням наочних та інших засобів з метою активізації пізнавальної діяльності студентів : Аудиторна робота викладача і студента : досвід і напрями вдосконалення : зб. матеріалів наук.-метод. конф. 21 лютого 2012 р : у 2 т. / редкол.: А. М. Колот, Т. В. Гуть. — К. : КНЕУ, Т. 2. — 2012. — 554 с.

Стаття надійшла до редакції 06.05.013.

А. В. Макаренко,
ст. викладач
кафедри теорії та історії держави і права
ДВНЗ «КНЕУ імені Вадима Гетьмана»

ОСОБЛИВОСТІ ФОРМУВАННЯ КВАЛІФІКОВАНИХ ЮРИСТІВ У НЕПРОФІЛЬНИХ ВИЩИХ НАВЧАЛЬНИХ ЗАКЛАДАХ

Фахівці у сфері правознавства, досконало знайомі з юридичними науками, чинним законодавством і маючи практичну діяльність в області права, завжди були затребувані в цивілізованому суспільстві. Причина є доволі зрозумілою — цивілізоване суспільство прагне регулювати всі свої внутрішні і зовнішні правовідносини, керуючись загальноприйнятими принципами і правилами, нормами, які закріплені у нормативно-правових актах. Оскільки правовідносини розвиваються дуже швидко, виникають нові сфери, які потребують нормативного регулювання, то і нормативно-правових актів з'являється все більше. Кожна сфера суспільних відносин потребує кваліфікованих юристів для правового регулювання.

Одним із завдань у діяльності вищих навчальних закладів (ВНЗ) є формування та забезпечення кадрів для відповідної спеціалізації на ринку праці [1]. Отримана загальна середня освіта не забезпечує необхідної спеціалізації трудових ресурсів, у той час, як загальновідомо, що сучасні виробничі відносини потребують функціональної спеціалізації персоналу, зокрема юристів, яка за-